EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 19. 6. 2024
COM(2024) 602 final

Odporúčanie

# ODPORÚČANIE RADY

## k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Bulharska

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 602 final}

Odporúčanie

# ODPORÚČANIE RADY

## k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Bulharska

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97[1], a najmä na jeho článok 3 ods. 3,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241[2], ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje členským štátom finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Európskou úniou. V súlade s prioritami európskeho semestra pomáha dosiahnuť hospodársku a sociálnu obnovu a vykonávanie udržateľných reforiem a investícií, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu a posilniť odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci EÚ a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.

(2) Cieľom nariadenia REPowerEU[3], ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je postupne ukončovať závislosť EÚ od dovozu ruských fosílnych palív. Pomohlo by to dosiahnuť

---

[1] Ú. v. EÚ L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

[3] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

energetickú bezpečnosť a diverzifikovať dodávky energie do EÚ, pričom by sa zároveň zvýšila miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, kapacity na uskladňovanie energie a energetická efektívnosť.

(3) Komisia 16. marca 2023 vydala oznámenie s názvom „Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030“[4], ktoré má slúžiť ako podklad pre rozhodnutia v príslušných oblastiach politiky a má vytvoriť rámcové podmienky pre zvyšovanie miery rastu. V oznámení sa konkurencieschopnosť vymedzuje na základe deviatich navzájom sa posilňujúcich faktorov. Spomedzi týchto faktorov sa prístup k súkromnému kapitálu, výskum a inovácia, vzdelávanie a zručnosti a jednotný trh javia ako kľúčové politické priority pre reformy a investície, ktoré majú vyriešiť súčasné výzvy produktivity a zároveň upevniť dlhodobú konkurencieschopnosť EÚ a jej členských štátov. Komisia 14. februára 2024 na toto oznámenie nadviazala, keď vydala výročnú správu o jednotnom trhu a konkurencieschopnosti[5]. V správe sa uvádzajú podrobné údaje o silných stránkach a výzvach jednotného trhu Európy z hľadiska konkurencieschopnosti, pričom sa monitoruje každoročný vývoj na základe deviatich identifikovaných faktorov konkurencieschopnosti.

(4) Komisia 21. novembra 2023 prijala ročný prieskum udržateľného rastu na rok 2024[6], čím odštartovala cyklus európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2024. Európska rada 22. marca 2024 schválila priority uvedeného prieskumu sústredené na štyri rozmery konkurencieschopnej udržateľnosti. Komisia 21. novembra 2023 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania na rok 2024, v ktorej Bulharsko neurčila za jeden z členských štátov, ktoré môžu byť postihnuté nerovnováhami alebo ktorým môže hroziť, že budú postihnuté nerovnováhami, a v prípade ktorých bude potrebné hĺbkové preskúmanie. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny, ktoré Rada prijala 12. apríla 2024, ako aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2024, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý Rada prijala 11. marca 2024.

(5) Dňa 30. apríla 2024 nadobudol účinnosť nový rámec EÚ pre správu hospodárskych záležitostí. Rámec zahŕňa nové nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97. Zároveň zahŕňa aj zmenené nariadenie (ES) č. 1467/97 týkajúce sa vykonávania postupu pri nadmernom deficite a zmenenú smernicu 2011/85/EÚ o rozpočtových rámcoch členských štátov[7]. Cieľmi nového rámca sú udržateľnosť verejného dlhu a udržateľný a inkluzívny rast, ktorý sa má dosiahnuť postupnou fiškálnou konsolidáciou, ako aj reformami a investíciami. Podporuje sa v ňom preberanie zodpovednosti zo strany členských štátov s dôraznejším zameraním na strednodobý horizont, sprevádzané účinnejším a koherentnejším presadzovaním. Každý členský štát by mal Rade a Komisii predložiť

---

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

7 Nariadenie Rady (EÚ) 2024/1264 z 29. apríla 2024, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1467/97 o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku (Ú. v. EÚ L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) a smernica Rady (EÚ) 2024/1265 z 29. apríla 2024, ktorou sa mení smernica 2011/85/EÚ o požiadavkách na rozpočtové rámce členských štátov (Ú. v. EÚ L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán. Národné strednodobé fiškálno-štrukturálne plány obsahujú fiškálne, reformné a investičné záväzky členského štátu, ktoré sa vzťahujú na plánovací horizont v trvaní štyroch až piatich rokov v závislosti od bežnej dĺžky mandátu národného zákonodarcu. Trajektória vývoja čistých výdavkov[8] v národných strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch by mala byť v súlade s požiadavkami nariadenia (EÚ) 2024/1263 vrátane požiadaviek na to, aby najneskôr do konca obdobia úprav dlh verejnej správy dosiahol alebo si udržal hodnoverne klesajúci trend, alebo aby zostal v strednodobom horizonte na obozretnej úrovni pod 60 % HDP, a aby sa deficit verejných financií v strednodobom horizonte znížil pod 3 % HDP a/alebo sa udržiaval pod touto referenčnou hodnotou. Ak sa členský štát zaviaže uskutočniť príslušný súbor reforiem a investícií v súlade s kritériami stanovenými v nariadení (EÚ) 2024/1263, obdobie úprav sa môže predĺžiť najviac o tri roky. V snahe podporiť prípravu týchto plánov má Komisia [21. júna] 2024 poskytnúť členským štátom usmernenia týkajúce sa obsahu plánov a následných výročných správ o pokroku, ktoré budú musieť predložiť, a v súlade s článkom 5 nariadenia (EÚ) 2024/1263 im zašle technické usmernenia týkajúce sa fiškálnych úprav (referenčné trajektórie a prípadne technické informácie). Členské štáty by svoje strednodobé fiškálno-štrukturálne plány mali predložiť do 20. septembra 2024, pokiaľ sa daný členský štát a Komisia nedohodnú na primeranom predĺžení tejto lehoty. Členské štáty by mali podľa potreby zabezpečiť zapojenie svojich národných parlamentov a konzultácie s nezávislými fiškálnymi inštitúciami, sociálnymi partnermi a inými vnútroštátnymi zainteresovanými stranami.

(6) Európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík sa v roku 2024 ďalej vyvíja a kopíruje pritom vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa aj naďalej plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány pomáhajú účinne riešiť všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019, 2020, 2022 a 2023 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli zrevidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(7) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Bulharsko predložilo Komisii 15. októbra 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie uvedenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 4. mája 2022 prijala rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Bulharska[9], ktoré bolo zmenené 8. decembra 2023 na základe článku 18 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241 s cieľom aktualizovať maximálny finančný príspevok na nenávratnú finančnú podporu[10].

---

[8] Čisté výdavky v zmysle vymedzenia v článku 2 nariadenia Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 (Ú. v. EÚ L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Čisté výdavky sú výdavky verejnej správy bez i) úrokových výdavkov, ii) diskrečných príjmových opatrení, iii) výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie, iv) vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou, v) cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a vi) jednorazových a iných dočasných opatrení.

[9] Vykonávacie rozhodnutie Rady zo 4. mája 2022 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Bulharska (8091/22).

[10] Vykonávacie rozhodnutie Rady z 8. decembra 2023, ktorým sa mení vykonávacie rozhodnutie zo 4. mája 2022 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Bulharska (15837/2023).

Uvoľnenie splátok je podmienené rozhodnutím Komisie prijatým v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, že Bulharsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(8) Bulharsko 30. apríla 2024 predložilo svoj národný program reforiem na rok 2024 a svoj konvergenčný program na rok 2024 v súlade s článkom 8 ods. 1 nariadenia (ES) č. 1466/97. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2024 zohľadňujú aj polročné správy Bulharska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti.

(9) Komisia 19. júna 2024 uverejnila správu o Bulharska na rok 2024[11]. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Bulharsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu, ktoré prijala Rada v rokoch 2019 až 2023, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Bulharska. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Bulharska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja.

(10) Na základe údajov, ktoré overil Eurostat[12], sa deficit verejných financií Bulharska znížil z 2,9 % HDP v roku 2022 na 1,9 % HDP v roku 2023, zatiaľ čo dlh verejnej správy vzrástol z 22,6 % HDP na konci roka 2022 na 23,1 % HDP na konci roka 2023.

(11) Rada 12. júla 2022 odporučila Bulharsku[13], aby v roku 2023 prijalo opatrenia s cieľom zabezpečiť, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov bude v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky[14], pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora domácností a podnikov, ktoré sú najviac ohrozené nárastom cien energie, a ľudí utekajúcich z Ukrajiny. Bulharsku sa odporučilo, aby prispôsobilo bežné výdavky vyvíjajúcej sa situácii. Krajine bolo zároveň odporučené, aby zvýšila verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti vzhľadom na iniciatívu REPowerEU, a to okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie. Podľa odhadov Komisie boli zámery fiškálnej politiky[15] v roku 2023 vo všeobecnosti neutrálne, a to na úrovni 0,0 % HDP. Rast primárnych bežných

---

11 SWD(2024) 602

12 Eurostat – Euro ukazovatele, 22. 4. 2024.

13 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Bulharska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Bulharska na rok 2022 (Ú. v. EÚ C 334, 1.9.2022, s. 11).

14 Na základe prognózy Komisie z jari 2024 sa strednodobý rast potenciálneho produktu Bulharska v roku 2023, ktorý sa používa na meranie zámerov fiškálnej politiky, odhaduje v nominálnom vyjadrení na 10,1 % na základe desaťročnej priemernej reálnej potenciálnej miery rastu a deflátora HDP na rok 2023.

15 Zámery fiškálnej politiky sú vymedzené ako miera ročnej zmeny východiskovej rozpočtovej pozície verejnej správy. Ich cieľom je posúdiť hospodársky impulz vyplývajúci z fiškálnych politík, a to tých, ktoré sú financované z vnútroštátnych zdrojov, ako aj tých, ktoré sú financované z rozpočtu EÚ. Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako rozdiel medzi i) strednodobým potenciálnym rastom a ii) zmenou primárnych výdavkov bez diskrečných príjmových opatrení (a bez núdzových opatrení súvisiacich s krízou spôsobenou ochorením COVID-19) a vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) predstavoval v roku 2023 vo všeobecnosti neutrálny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,2 % HDP. Zahŕňa to znížené náklady na núdzové podporné opatrenia (cielené a necielené) pre domácnosti a podniky v reakcii na zvyšovanie cien energie (o 1,3 % HDP). Zahŕňa to aj vyššie náklady na poskytovanie dočasnej ochrany pre vysídlené osoby z Ukrajiny (o 0,3 % HDP). Hlavnými faktormi rastu primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) boli nedávno uzákonené zvýšenia dôchodkov a miezd. Možno teda konštatovať, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2023 bol v súlade s odporúčaním Rady. Výdavky financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ dosiahli v roku 2023 výšku 1,2 % HDP. Investície financované z vnútroštátnych zdrojov dosiahli v roku 2023 výšku 2,7 % HDP, pričom oproti roku 2022 išlo o medziročný nárast o 0,8 percentuálneho bodu. Bulharsko financovalo dodatočné investície prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ. Bulharsko financovalo verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a do energetickej bezpečnosti, ako sú investície do zariadení a obchodných modelov na používanie odpadu ako zdroja na podporu obehového hospodárstva, ako aj investície na zvýšenie energetickej efektívnosti a podporu účinnej ochrany prirodzených biotopov a chránených druhov, ktoré sú čiastočne financované z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a prostriedkov EÚ.

(12) Kľúčové projekcie v konvergenčnom programe na rok 2024 možno zhrnúť pomocou nasledujúcich údajov. V makroekonomickom scenári, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy, sa predpokladá rast reálneho HDP na úrovni 3,2 % v roku 2024 a na úrovni 2,7 % v roku 2025, zatiaľ čo inflácia podľa HICP by sa mala v roku 2024 pohybovať na úrovni 2,4 % a v roku 2025 na úrovni 2,8 %. Predpokladá sa, že deficit verejných financií vzrastie v roku 2024 aj 2025 na 3 % HDP, pričom pomer dlhu verejnej správy k HDP sa má do konca roka 2024 zvýšiť na 25 % a do konca roka 2025 na 27,3 %. Po roku 2025 má deficit verejných financií podľa projekcií v roku 2026 klesnúť na 2,8 % HDP a v roku 2027 opäť vzrásť na 3,0 %. Plánuje sa teda, že saldo verejných financií v horizonte programu nepresiahne referenčnú hodnotu pre deficit na úrovni 3 % HDP. Na druhej strane sa predpokladá, že po roku 2025 sa pomer dlhu verejnej správy k HDP postupne zvýši na 30 % v roku 2026 a 30,7 % v roku 2027.

(13) V prognóze Komisie z jari 2024 sa predpokladá nárast reálneho HDP v roku 2024 o 1,9 % a v roku 2025 o 2,9 %, zatiaľ čo inflácia podľa HICP sa má pohybovať na úrovni 3,1 % v roku 2024 a 2,6 % v roku 2025.

(14) V prognóze Komisie z jari 2024 sa v roku 2024 počíta s deficitom verejných financií vo výške 2,8 % HDP, pričom pomer dlhu verejnej správy k HDP má do konca roka 2024 vzrásť na 24,8 %. Zvýšenie deficitu v roku 2024 je hlavne dôsledkom výdavkov na dôchodky a mzdy. Na základe odhadov Komisie majú byť zámery fiškálnej politiky v roku 2024 reštriktívne na úrovni 0,3 % HDP.

(15) Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa očakáva, že v roku 2024 sa budú z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti financovať výdavky vo výške 0,4 % HDP (v porovnaní s 0,1 % HDP v roku 2023). Výdavky financované z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti umožnia realizovať vysokokvalitné investície a reformy na zvýšenie produktivity bez toho, aby mali priamy vplyv na saldo verejných financií a verejný dlh Bulharska.

(16) Rada 14. júla 2023 odporučila[16] Bulharsku, aby zabezpečilo obozretnú fiškálnu politiku, a to najmä tak, že nominálne zvýšenie čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov[17] obmedzí v roku 2024 na najviac 4,6 %. Členské štáty boli pri plnení svojich rozpočtov na rok 2023 a pri vypracúvaní svojich návrhov rozpočtových plánov na rok 2024 vyzvané, aby zohľadnili to, že Komisia plánuje navrhnúť Rade, aby na základe výsledných údajov za rok 2023 začala postup pri nadmernom deficite na základe deficitu. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa predpokladá, že čisté primárne výdavky Bulharska financované z vnútroštátnych zdrojov sa v roku 2024 zvýšia o 6,2 %, čo je vyššia úroveň ako odporúčaná maximálna miera rastu. Tieto nadmerné výdavky presahujúce odporúčanú maximálnu mieru rastu čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2024 predstavujú 0,6 % HDP. Čisté výdavky v roku 2023 však boli nižšie, než sa očakávalo v čase vypracúvania odporúčania (o 3,3 % HDP). Keďže odporúčanie na rok 2024 bolo formulované ako miera rastu, pri posudzovaní súladu sa preto musí zohľadňovať aj bázický efekt z roku 2023. Ak by čisté výdavky v roku 2023 boli bývali rovnaké, ako sa očakávalo v čase vypracúvania odporúčania, výsledná miera rastu čistých výdavkov v roku 2024 by bola pod odporúčanou maximálnou mierou rastu o 2,7 % HDP. Celkovo sa pri posudzovaní dospelo k záveru, že čisté primárne výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov predstavujú riziko, že nebudú úplne v súlade s odporúčaním.

(17) Rada okrem toho odporučila, aby Bulharsko prijalo opatrenia s cieľom čo najskôr v rokoch 2023 a 2024 ukončiť platné núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky a súvisiace úspory využilo na zníženie deficitu verejných financií. Rada takisto uviedla, že ak by si opätovné zvyšovanie cien energie vyžadovalo nové podporné opatrenia alebo ich pokračovanie, Bulharsko by malo zabezpečiť, aby sa zameriavali na ochranu zraniteľných domácností a podnikov, aby boli fiškálne dostupné a aby sa nimi zachovali stimuly pre úsporu energie. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa odhaduje, že čisté rozpočtové náklady[18] na núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky budú v roku 2023 na úrovni 0,0 % HDP a v rokoch 2024 a 2025 na úrovni 0,0 % HDP. Núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky boli ukončené čo najskôr v rokoch 2023 a 2024. To je v súlade s odporúčaním Rady.

(18) Rada zároveň Bulharsku odporučila aj to, aby zachovalo verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečilo účinné čerpanie grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa predpokladá, že verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov v roku 2024 klesnú na 2,1 % HDP (2,7 % HDP v roku 2023). Tento pokles je čiastočne spôsobený tým, že sa končí programové obdobie štrukturálnych fondov EÚ na roky 2014 – 2020, pre ktoré boli finančné prostriedky dostupné do roku 2023, ide však o výraznejší pokles, ako možno vysvetliť podielom vnútroštátneho spolufinancovania. Preto v súvislosti s verejnými investíciami financovanými z vnútroštátnych zdrojov existuje

---

16 Odporúčanie Rady zo 14. júla 2023, ktoré sa týka národného programu reforiem Bulharska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Bulharska na rok 2023 (Ú. v. EÚ C 312, 1.9.2023, s. 13).

17 Čisté primárne výdavky sú vymedzené ako výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov bez i) diskrečných príjmových opatrení, ii) úrokových výdavkov, iii) výdavkov na cyklickú nezamestnanosť a iv) jednorazových a iných dočasných opatrení.

18 Údaj predstavuje úroveň ročných rozpočtových nákladov na tieto opatrenia vrátane príjmov a výdavkov a prípadne po odpočítaní príjmov z daní z neočakávaných ziskov dodávateľov energie.

riziko, že sa nedosiahne súlad s odporúčaním Rady. Na druhej strane sa očakáva, že verejné výdavky financované z príjmov z fondov EÚ vrátane grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa v roku 2024 znížia na úroveň 0,8 % HDP (z úrovne 1,2 % HDP v roku 2023). Toto zníženie je spôsobené tým, že sa končí programové obdobie štrukturálnych fondov EÚ na roky 2014 – 2020, pre ktoré boli finančné prostriedky dostupné do roku 2023.

(19) Vychádzajúc z opatrení, ktoré boli v príslušných oblastiach politiky známe k dátumu uzávierky prognózy, a za predpokladu nezmenených politík sa v prognóze Komisie z jari 2024 predpokladá, že deficit verejných financií bude v roku 2025 na úrovni 2,9 % HDP. Pomer dlhu verejnej správy k HDP sa má do konca roka 2025 zvýšiť na 24,6 %.

(20) Existuje priestor na zvýšenie efektívnosti riadenia verejných investícií, a to zintenzívnením vykonávania kľúčových opatrení. Bulharsko má stále nedostatky v kľúčových oblastiach, ako sú zosúladenie investičných rozhodnutí s dlhodobými strategickými cieľmi a včasné plnenie kapitálových výdavkov. Zatiaľ nie sú zavedené štandardizované postupy na výber a hodnotenie projektov na základe objektívnych kritérií pomeru medzi kvalitou a cenou.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať do roku 2026. Očakáva, že tieto reformy a investície pomôžu účinne riešiť buď všetky výzvy obsiahnuté v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny, alebo aspoň ich značnú časť. Vzhľadom na tento náročný časový rámec je nevyhnutné čo najskôr pristúpiť k účinnému vykonávaniu tohto plánu, aby sa posilnila dlhodobá konkurencieschopnosť Bulharska využitím zelenej a digitálnej transformácie a aby sa zároveň zabezpečila sociálna spravodlivosť. V záujme splnenia záväzkov tohto plánu do augusta 2026 je nevyhnutné, aby Bulharsko výrazne urýchlilo vykonávanie reforiem a investícií zlepšením fungovania verejnej správy a zlepšením riadenia verejných investícií. Treba vyvinúť ďalšie úsilie v oblasti digitalizácie administratívnych procesov a na zlepšenie kvality postupov verejného obstarávania. Zásadný význam pre budovanie kompetentnej správy na ústrednej aj miestnej úrovni má prijímanie, odborná príprava a udržanie talentovaných zamestnancov. Regulácia podnikania je pre podniky naďalej kľúčovým problémom, pričom polovica z nich ju považuje za hlavnú prekážku dlhodobých investícií. Približne 53 % investorov nie je presvedčených, že ich investície sú chránené zákonom a súdmi. Všetky tieto prvky by rovnako zlepšili podnikateľské prostredie v Bulharsku. Rýchle začlenenie kapitoly REPowerEU do plánu obnovy a odolnosti umožní financovať dodatočné reformy a investície na podporu strategických cieľov Bulharska a EÚ v oblasti energetiky a zelenej transformácie. Aby sa v širšej miere preberala zodpovednosť za úspešné vykonanie plánu obnovy a odolnosti, naďalej treba systematicky zapájať miestne a regionálne orgány, sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť a ďalšie relevantné zainteresované strany.

(22) Bulharsko má v rámci strednodobého preskúmania fondov politiky súdržnosti v súlade s článkom 18 nariadenia (EÚ) 2021/1060 povinnosť preskúmať do marca 2025 každý program, pričom zohľadní okrem iného výzvy identifikované v odporúčaniach pre danú krajinu na rok 2024, ako aj svoj národný energetický a klimatický plán. Na základe uvedeného preskúmania sa definitívne prideľujú finančné prostriedky EÚ, ktoré sú súčasťou každého programu. Bulharsko dosiahlo pokrok vo vykonávaní politiky súdržnosti a Európskeho piliera sociálnych práv, výzvy však pretrvávajú.

Bulharsko zažíva pokles počtu obyvateľov a v krajine existujú výrazné regionálne rozdiely, najmä vzhľadom na to, že tri severné regióny stále zaostávajú. Zásadný význam má urýchlenie vykonávania programov politiky súdržnosti a posilnenie administratívnych kapacít na všetkých úrovniach. Priority dohodnuté v rámci týchto programov sú naďalej relevantné. Kľúčovou zostáva schopnosť regionálnych a miestnych aktérov uplatňovať integrované prístupy k investíciám na miestnej úrovni. Je mimoriadne dôležité podporovať regionálne a miestne podporné siete pre výskum, inovácie a podnikanie prostredníctvom cielených opatrení na prenos a komercializáciu technológií. Prioritou zostávajú investície do udržateľnej dopravy vrátane rozvoja železničnej a cestnej infraštruktúry, ako aj do intramodality. Osobitnú pozornosť si zasluhuje vykonávanie plánov spravodlivej transformácie územia, a to aj z hľadiska účinného riadenia, koordinácie a kapacity národných, regionálnych a miestnych aktérov. Takisto treba pokračovať v ekologických investíciách, najmä s cieľom zlepšiť riadenie vodných zdrojov, zásobovanie pitnou vodou a úpravu odpadovej vody, a zabezpečiť efektívne nakladanie s odpadom a zdrojmi. Pretrváva nedostatok pracovnej sily, čo negatívne vplýva najmä na povolania súvisiace so sociálnymi službami, ako sú zdravotné sestry. Hoci nezamestnanosť je vo všeobecnosti nízka, medzi zraniteľnými skupinami (mladí ľudia, osoby so zdravotným postihnutím a Rómovia) a v niektorých regiónoch je naďalej oveľa vyššia, čo znamená, že existuje potenciál na zvýšenie pracovnej sily. Prioritou zostávajú opatrenia aktívnej politiky trhu práce, najmä v prípade skupín, ktoré sa dlhšie nezúčastňujú na trhu práce, a investície do získavania zručností, najmä pokiaľ ide o zelenú a digitálnu transformáciu. Relevantný je stále kvalitný a inkluzívny systém vzdelávania vrátane vykonávania Európskej záruky pre deti. Napriek zlepšujúcej sa situácii patrí Bulharsko medzi krajiny s najvyšším podielom obyvateľstva ohrozeného chudobou alebo sociálnym vylúčením, pričom sa to týka aj viac ako každého tretieho dieťaťa a viac ako každej tretej osoby vo veku 65 rokov a vyššom. Tento podiel je zároveň výrazne vyšší v prípade osôb so zdravotným postihnutím a Rómov. Okrem toho v krajine existujú značné príjmové nerovnosti. Vyriešením týchto výziev by sa zároveň prispelo k podpore vzostupnej sociálnej konvergencie, čo je v súlade s analýzou jednotlivých krajín útvarov Komisie v druhej fáze, vychádzajúcou z príslušných prvkov rámca sociálnej konvergencie[19]. Bulharsko by mohlo využiť aj iniciatívu Platforma strategických technológií pre Európu, a to aj na zvýšenie investícií do digitalizácie, čistých technológií a technológií efektívne využívajúcich zdroje a do zelenej priemyselnej transformácie. Táto iniciatíva by Bulharsku mohla umožniť plniť si záväzky v oblasti čistých technológií, obehového a nízkouhlíkového hospodárstva vďaka stratégii pre inteligentnú špecializáciu a zabezpečiť súdržný prístup k napredovaniu v oblasti priemyselnej udržateľnosti.

(23) Bulharsko čelí viacerým výzvam súvisiacim s dekarbonizáciou hospodárstva a výroby energie, udržateľnou dopravou, ako aj kvalitou vzdelávania a zručností. Tieto výzvy by sa mohli ďalej riešiť mimo rozsahu pôsobnosti plánu obnovy a odolnosti a programov politiky súdržnosti.

(24) V Bulharsku je naďalej prioritou prístup k čistej a cenovo dostupnej energii. Hoci krajina dosiahla v tejto oblasti obmedzený pokrok, ďalšie štrukturálne výzvy pretrvávajú. Prechodu na čistú a cenovo dostupnú energiu bráni najmä odložená liberalizácia trhu s elektrinou, ktorá je jednou zo základných reforiem dekarbonizácie v rámci plánu obnovy a odolnosti. Systémy diaľkového vykurovania sú navyše

[19] SWD(2024) 132 final.

v Bulharsku často v zlom technickom stave a väčšina z nich je založená prevažne na zemnom plyne alebo uhlí. V roku 2023 došlo k výraznému nárastu zavádzania solárnej fotovoltiky s novoinštalovaným výkonom v objeme viac ako 1,2 GW, čím sa celkový výkon zvýšil na takmer 3 GW. Inštalovaný výkon v oblasti veternej energie s celkovým výkonom 700 MW v zariadeniach na pevnine však v poslednom desaťročí stagnoval. A to aj napriek tomu, že veterná energia má potenciál posilniť disponibilitu elektrizačnej sústavy v obdobiach mimo špičky. Nevyužitý technický potenciál veternej energie na mori sa odhaduje na 26 GW[20]. Zároveň je čoraz zjavnejšie, že v Bulharsku neexistuje dostatočná kapacita na uskladňovanie energie, a to najmä počas slnečných hodín, čo predstavuje ohrozenie pre neprerušované zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie na úrovni sústavy. Prepojenie elektrických sietí so susedmi, ktorého súčasťou je aj nové 400 kV vedenie medzi Bulharskom a Gréckom (projekt spoločného záujmu Maritsa East-Nea Santa) je síce značné, no v prenosových a distribučných sústavách pretrvávajú prekážky. Situáciu by mohli zlepšiť ďalšie opatrenia na zlepšenie riadenia sietí zavedením prvkov inteligentných sietí vrátane zavádzania inteligentných meračov a opatrení reagujúcich na dopyt. Hoci v Bulharsku došlo k miernemu zlepšeniu ukazovateľov energetickej chudoby, v tejto oblasti pretrvávajú značné výzvy. Podiel obyvateľstva, ktoré nie je schopné primerane vykurovať svoje domovy, bol v roku 2022 na úrovni 22,5 %, čo je najvyššia miera v EÚ a zároveň výrazne nad priemerom EÚ (9,3 %). Bulharsko síce prijalo oficiálne vymedzenie energetickej chudoby, no konkrétne systémy podpory sa ešte len musia plne vypracovať, pričom súčasný cielený príspevok na vykurovanie zostáva obmedzený z hľadiska trvania aj pokrytia.

(25) Veľkým problémom pre Bulharsko sú emisie skleníkových plynov z dopravy, a to najmä z cestnej dopravy, kde sa emisie skleníkových plynov v roku 2022 zvýšili o 29 % (v porovnaní s úrovňami z roku 2005). Miera používania osobných automobilov je naďalej vysoká, zatiaľ čo podiel elektrických vozidiel na batérie je stále veľmi nízky. Okrem toho je nabíjacia infraštruktúra stále nedostatočná, pričom na každé tri elektrické vozidlá pripadá len jedna nabíjacia stanica, čo bráni zavádzaniu elektrickej mobility. Bulharská železničná infraštruktúra okrem toho zaostáva za priemerom EÚ, pričom medzi severnými a južnými regiónmi existujú určité rozdiely. Zásadný význam z hľadiska zabezpečenia dopravnej prepojenosti medzi severnými a južnými regiónmi, veľkými mestskými centrami a vidieckymi a okrajovými oblasťami, ako aj dokončenia prepojení so sieťou TEN-T, má posilnenie investícií do železničnej siete krajiny a zvýšenie počtu iniciatív v oblasti udržateľnej mestskej dopravy.

(26) Napriek niektorým zmenám regulačného rámca v rámci plánu obnovy a odolnosti sú výsledky v oblasti vzdelávania v Bulharsku slabé a ďalej sa zhoršujú. Krajina zaznamenala v posledných vydaniach medzinárodných hodnotení v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi horšie výsledky. Ako vyplýva z Programu OECD pre medzinárodné hodnotenie študentov, podiel študentov so slabými výsledkami v matematike, čítaní a prírodných vedách patrí medzi najznepokojujúcejší v EÚ. Celkovo 53,5 % 15-ročných nedosahuje minimálnu úroveň znalostí z matematiky, 52,9 % z čítania a 48 % z prírodných vied, pričom veľmi vysoká miera sa prejavuje u študentov zo znevýhodneného prostredia. Vnútroštátne štandardizované skúšky poukazujú na veľké a rastúce nerovnosti vo výsledkoch a silnú sociálnu segregáciu

[20] Svetová banka, Offshore Wind Energy Potential in the Black Sea (Potenciál veternej energie na mori v Čiernom mori), Washington, D.C., marec 2020.

v bulharskom vzdelávacom systéme. Približne 50 % učiteľov škôl má aspoň 50 rokov a začína sa objavovať problém nedostatku učiteľov. Napriek tomu, že v súvislosti so zlepšovaním počiatočného vzdelávania učiteľov a ich kontinuálneho profesijného rozvoja v snahe uľahčiť zlepšenie kvality a rovnosti vzdelávania, došlo k určitým zlepšeniam, výzvy v tejto oblasti pretrvávajú. Miera osôb, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku a odbornú prípravu, sa v posledných rokoch zlepšila, ale u Rómov a vo vidieckych oblastiach zostáva mimoriadne vysoká. Okrem toho sa nízka účasť dospelých na vzdelávaní (9,5 % v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 39,5 %) premietla do nedostatočných alebo neprimeraných zručností, a preto predstavuje prekážku pre zamestnateľnosť a celkovú konkurencieschopnosť. Regulačný rámec odborného vzdelávania a prípravy zavádza povinné kompetencie v oblasti ochrany životného prostredia ako súčasť všeobecnej odbornej prípravy pre všetky povolania. Okrem toho plány spravodlivej transformácie pre uhoľné regióny zahŕňajú niekoľko opatrení na rekvalifikáciu pracovnej sily a vytváranie pracovných miest v takýchto regiónoch v Bulharsku. Úrovne digitálnych zručností sú naďalej oveľa nižšie ako priemer EÚ (35,5 % oproti 55,5 % v roku 2023) a ovplyvňujú zamestnateľnosť. Na riešenie týchto výziev existuje ambiciózny projekt financovaný z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ktorého cieľom je zlepšiť zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu pracovnej sily so zameraním na digitálne zručnosti, jeho vykonávanie sa však oneskorilo,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Bulharsko v rokoch 2024 a 2025 prijalo opatrenia s cieľom:

1. včas predložiť strednodobý fiškálno-štrukturálny plán. V súlade s požiadavkami reformovaného Paktu stability a rastu obmedziť rast čistých výdavkov[21] v roku 2025 na mieru, ktorá je v súlade so udržaním deficitu verejných financií smerom pod referenčnou hodnotou 3 % HDP stanovenou v zmluve a so zachovaním obozretnej úrovne verejného dlhu v strednodobom horizonte;

2. výrazne urýchliť vykonávanie programov politiky súdržnosti a plánu obnovy a odolnosti a zabezpečiť dokončenie reforiem a investícií do augusta 2026 zlepšením fungovania verejnej správy a posilnením jej kapacity, a to aj na regionálnej úrovni, zvýšením kvality postupov verejného obstarávania a posilnením nezávislosti regulačných orgánov a ich fungovania. Urýchlene dokončiť kapitolu REPowerEU. V kontexte preskúmania programov politiky súdržnosti v polovici trvania sa naďalej zameriavať na dohodnuté priority a zároveň zohľadňovať príležitosti, ktoré poskytuje iniciatíva Platforma strategických technológií pre Európu na zlepšenie konkurencieschopnosti;

3. zlepšiť vzdelávanie a odbornú prípravu, a to aj v prípade znevýhodnených skupín, zlepšením odbornej prípravy učiteľov a zavádzaním výučby a učenia sa založeného na kompetenciách. Riešiť nedostatok pracovnej sily a zlepšiť zručnosti pracovníkov s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť a podporiť zelenú transformáciu;

4. znížiť závislosť od fosílnych palív a urýchliť prechod na čistú energiu, a to najmä prechodom na energiu z obnoviteľných zdrojov, pokiaľ ide o diaľkové vykurovanie, a zavádzaním veterných zariadení. Zabezpečiť dostatočné skladovacie kapacity na zvýšenie flexibility energetického systému. Posilniť infraštruktúru elektrizačnej

[21] Podľa článku 2 bodu 2 nariadenia (EÚ) 2024/1263 „čisté výdavky“ sú výdavky verejnej správy bez úrokových výdavkov, diskrečných príjmových opatrení, výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie, vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou, cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a jednorazových a iných dočasných opatrení.

sústavy zavedením prvkov inteligentných sietí a zvýšením prepojenia so susednými krajinami. Riešiť energetickú chudobu vykonávaním cielených opatrení na zníženie podielu obyvateľstva, ktoré nie je schopné primerane vykurovať svoje domovy. Podporovať zavádzanie a využívanie udržateľnej mestskej a železničnej dopravy, a to aj urýchlením rozvoja potrebnej infraštruktúry.

V Bruseli

*Za Radu*
*predseda/predsedníčka*